

Sygn. akt I ACa 533/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)
Sędziowie:	SSA Marek Boniecki SSA Robert Jurga
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w K.

przeciwko (...) Sp. z o.o. w K.

o uznanie czynności za bezskuteczną

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 16 grudnia 2015 r. sygn. akt IX GC 160/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 10 800zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Marek Boniecki SSA Anna Kowacz-Braun SSA Robert Jurga

I ACa 533/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 8 września 2016 r.

Wyrokiem z dnia 16 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Krakowie IX Wydział Gospodarczy w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w K. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K.

o uznanie czynności za bezskuteczną: uznał za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w K. zawartą między (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. umowę z 27 kwietnia 2012 r. (Rep. (...) nr (...)) sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K., w skład której wchodziły w szczególności:

- własność nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny nr (...), położonej w budynku przy ul. (...) w K., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...);

- własność nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny nr (...), położonej w budynku przy ul. (...) w K., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...);

- współwłasność w wysokości (...) części nieruchomości stanowiącej lokal niemieszkalny- garaż nr (...) położony w budynku przy ul. (...) w K., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...);

- współwłasność w wysokości 2/52 części nieruchomości położonej w K.- P., stanowiącej działkę nr (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...);

- pozostałe składniki określone w załączniku do umowy

oraz uznał za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w K. zawartej między (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. i stroną pozwaną (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. umowy z 17 lipca 2012 r. (Rep. (...) nr (...)) sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K., w skład której wchodziły w szczególności opisane wyżej prawa własności i współwłasności nieruchomości oraz pozostałe składniki określone w załączniku do umowy

- celem zaspokojenia wierzycieli (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w K. w toku postępowania upadłościowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy (...)wK., Wydział VIII Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych pod sygnaturą akt VIII GUp 17/13/S;

zasądził od strony pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w K. kwotę 7.217 zł tytułem kosztów procesu;

nakazał ściąganie od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezesa Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 88.953 zł tytułem opłaty od pozwu, której strona powodowa nie była zobowiązana ponieść.

Sąd Okręgowy wskazał, że niesporne w sprawie były następujące okoliczności:

W dniu 27 kwietnia 2012 r. została zawarta umowa, na podstawie której (...) Sp. z o.o. reprezentowana przez prezesa zarządu B. K. sprzedała spółce (...) Sp. z o.o. w organizacji zorganizowaną część przedsiębiorstwa, w skład którego wchodziły:

- nieruchomość stanowiąca lokal mieszkalny nr (...) położony w budynku przy ul. (...) w K., dla której Sąd Rejonowy (...)w K. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadził księgę wieczystą nr (...);
- nieruchomość stanowiąca lokal mieszkalny nr (...) położony w budynku przy ul. (...) w K., dla której Sąd Rejonowy (...)w K. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadził księgę wieczystą nr (...);

- udział wynoszący (...) części nieruchomości stanowiącej lokal niemieszkalny- garaż nr (...) położony w budynku przy ul. (...) w K., dla której Sąd Rejonowy (...)w K. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadził księgę wieczystą nr (...);
- udział wynoszący 2/52 części nieruchomości położonej w K.- P., dla której Sąd Rejonowy (...)w K. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadził księgę wieczystą nr (...);
- składniki określone w załączniku do umowy, a nie wymienione w umowie, tj. wierzytelności wobec Drukarni (...) S.A. z tytułu udzielonych pożyczek w łącznej wysokości 5.349.164,89 zł wraz z odsetkami.

za cenę 80.000 zł netto (98.400 zł brutto).

W umowie sprzedaży prezes zarządu (...) Sp. z o.o. B. K. złożyła oświadczenie, że dłużnik Drukarnia (...) S.A. jest w jej opinii niewypłacalny, toczy się względem niego postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości i wg jej najlepszej wiedzy dłużnik nie posiada majątku wystarczającego do zaspokojenia wierzyciela.

W umowie postanowiono też, że (...) Sp. z o.o. przejęła zobowiązania spółki (...) Sp. z o.o. względem (...) Sp. z o.o. z tytułu udzielonych pożyczek do kwoty 500.000 zł.

Umowa spółki (...) Sp. z o.o. została zawarta w dniu 27 kwietnia 2012 r., czyli w dniu zawarcia umowy sprzedaży na jej rzecz zorganizowanej części przedsiębiorstwa.

(...) Sp. z o.o. w organizacji zapłaciła w dniu 10 sierpnia 2012 r. cenę w wysokości 98.400 zł na rachunek bankowy prezesa zarządu (...) Sp. z o.o. B. K..

Następnie w dniu 17 lipca 2012 r. została zawarta umowa, na podstawie której (...) Sp. z o.o. sprzedała opisaną wyżej zorganizowaną część przedsiębiorstwa (przy czym wierzytelność względem Drukarni (...) S.A. sprzedano w zakresie kwoty 2.718.128,90 zł z odsetkami) na rzecz strony pozwanej (...) Sp. z o.o. za cenę 40.000 zł netto (49.200 zł brutto).

W chwili zawarcia wyżej wskazanych umów sprzedaży każda z nieruchomości stanowiących lokale mieszkalne nr (...) była obciążona hipoteką umowną łączną do wysokości 9.100.000 zł na rzecz Banku (...).

Hipoteki zabezpieczyły wierzytelności banku względem dłużnika osobistego spółki (...) Sp. z o.o. z tytułu udzielonego kredytu.

W dalszej kolejności, w dniu 14 sierpnia 2012 r. podjęto uchwałę o otwarciu postępowania likwidacyjnego spółki (...) Sp. z o.o. W dniu 28 lutego 2013 r. (...) Sp. z o.o. została wykreślona z Rejestru Przedsiębiorców KRS. Wpis uprawomocnił się z dniem 17 czerwca 2013 r.

W dniu 24 kwietnia 2013 r. została ogłoszona upadłość spółki (...) Sp. z o.o. obejmująca likwidację jej majątku.

Wierzyciele spółki (...) Sp. z o.o. objęci listą wierzytelności nie zostali dotychczas zaspokojeni w toku postępowania upadłościowego.

Prezes zarządu (...) Sp. z o.o. B. K. była również prezesem zarządu strony Pozwanej (...) Sp. z o.o. i jednym z dwóch jej wspólników.

K. K. był mężem B. K..

Dalej Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Kwota w wysokości 98.400 zł uiszczona przez (...) Sp. z o.o. tytułem ceny za sprzedaż zorganizowanej części przedsiębiorstwa została przeznaczona w całości w dniu 10 sierpnia 2012 r. na spłatę zobowiązań spółki (...) Sp. z o.o. względem wierzyciela K. K. (męża B. K. i wspólnika (...) Sp. z o.o.).

Na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości spółki (...) Sp. z o.o., tj. na dzień 23 kwietnia 2013 r. spółka miała zobowiązania na łączną kwotę 6.735.810,03 zł. Wartość aktywów (wierzycelności i środki pieniężne) to kwota 2.211.007,34 zł, z czego wierzycelności wyniosły łącznie 2.171.402,84 zł. Syndyk oszacował wartość wierzycelności na kwotę o około połowę niższą.

Wierzycelności masy upadłości spółki (...) Sp. z o.o. względem (...) Sp. z o.o. stanowiące zasadniczą część aktywów spółki są sporne. Przed tut. Sądem są w toku sprawy o zapłatę tych wierzycelności.

W toku postępowania upadłościowego spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej zostały zgłoszone i zatwierdzone przez sędziego komisarza wierzycelności na łączną kwotę 5.910.894,36 zł. W skład tych wierzycelności wchodziły m. in. wierzycelności istniejące w dniu 27 kwietnia 2012 r., tj. w dniu zawarcia umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa, czyli:

- wierzycelność spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w wysokości 4.473.202,76 zł (wg listy wierzycelności),
- wierzycelność spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w wysokości 355.582,73 zł (wg listy wierzycelności).

Sprzeciw upadłego co do uznania wierzycelności spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej został odrzucony.

Wniosek o wpisanie hipotek umownych łącznych do wysokości 9.100.000 zł, obciążających dwie nieruchomości, składające się na zorganizowaną część przedsiębiorstwa, został pierwotnie złożony w 2011 r. (wzmiankę w księgach wieczystych zamieszczono w dniu 19.07.2011 r.) pod sygn. DzKw (...). W piśmie z 15 września 2011 r. (...) Sp. z o.o. cofnęła wniosek. Następnie w piśmie skierowanym do Sądu z dnia 26 października 2011 r. (podpisanym przez prezesa zarządu B. K.) na uzasadnienie cofnięcia wniosku podniosła, że oświadczenia o ustanowieniu hipotek były nieważne. Na skutek cofnięcia wniosku postępowanie zostało umorzone. W wyniku tego wierzyciel złożył wniosek o wpisanie hipotek i w uwzględnieniu tego wniosku hipoteki zostały ujawnione w księgach wieczystych w dniu 22 lutego 2012 r., a następnie na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. wpis hipotek został uchylony postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie Wydział II Cywilny Odwoławczy z 9 listopada 2012 r. Na podstawie tego postanowienia hipoteki zostały wykreślone z ksiąg wieczystych w dniu 22 stycznia 2015 r.

Wierzycelności Banku (...) zabezpieczone hipotekami umownymi łącznymi do wysokości 9.100.000 zł były zabezpieczone również na majątku (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej (hipoteki na 86 nieruchomościach lokalowych w Z.). W toku postępowania upadłościowego spółki (...) Sp. z o.o. uznano i zatwierdzono wierzycelność Banku (...) na kwotę 32.295.418,19 zł w IV kategorii. Wierzyciel ma pierwszeństwo zaspokojenia ze sprzedaży lokali. W spisie inwentarza wartość lokali oszacowano na kwotę 31.000.000 zł. Dotychczas sprzedano 15 lokali za łączną cenę 3.957.000 zł netto. Ceny za sprzedane dotychczas lokale były równe lub wyższe od cen oszacowanych przez rzeczoznawcę przed ich zbyciem.

Wierzycelności spółki (...) Sp. z o.o. względem spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej wchodzące w skład sprzedanej zorganizowanej części przedsiębiorstwa były zabezpieczone zastawem rejestrowym, na podstawie wniosków złożonych w dniu 30 stycznia 2012 r. Umowa zastawu rejestrowego została zawarta w dniu 30 sierpnia 2011 r.

Strona pozwana (...) Sp. z o.o. reprezentowana przez prezesa zarządu B. K. zgłosiła w dniu 5 listopada 2012 r. w toku upadłości Drukarni (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej powyższą wierzycelność w zakresie kwoty 2.718.128,90 zł. Następnie zgłoszenie wierzycelności zostało cofnięte.

Przedmiot zastawu zabezpieczającego powyższe wierzycelności był objęty również zastawem ustanowionym na rzecz innego wierzyciela (...) Sp. z o.o. na podstawie wniosków złożonych w dniu 2 stycznia 2012 r.

Jednym z dwóch wspólników (...) Sp. z o.o. był przez cały okres jej istnienia adwokat P. W..

P. W. był pełnomocnikiem strony pozwanej (...) Sp. z o.o. M. in. w 2012 r. świadczył dla niej usługi prawnicze. Reprezentował ją początkowo również w toku niniejszego postępowania sądowego.

Jednym ze (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej był K. K..

B. K. była prezesem zarządu i jednym z dwóch (...) Sp. z o.o.

B. K. była również prezesem zarządu (...) Sp. z o.o. Jej mąż K. K. był współnikiem spółki.

Stan faktyczny w zakresie okoliczności spornych Sąd ustalił na podstawie wskazanych dokumentów, a także na podstawie zeznań świadka B. P., zeznań za stronę powodową syndyka masy upadłości A. L. oraz częściowo na podstawie zeznań za stronę pozwaną prezes zarządu B. K..

Dokumenty przedłożone przez strony i dopuszczone przez Sąd, a także dokumenty dopuszczone przez Sąd z urzędu nie budziły wątpliwości co do autentyczności i prawdziwości. Prawdziwość części dokumentów była kwestionowana przez strony. Wobec tego Sąd Okręgowy wskazał, że nie było podstaw do kwestionowania prawdziwości okoliczności wynikających z dokumentów księgowych spółki (...) Sp. z o.o. takich, jak listy księgowoń (wynikało z nich, na jakie cele przeznaczono cenę uzyskaną ze sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa) i salda kont analitycznych (wynikały z nich stany zobowiązań spółki). Odwołując się do treści art. 24 ust. 1 ustawy o rachunkowości księgi rachunkowe Sąd Okręgowy wskazał, że ze zgromadzonego materiału dowodowego nie sposób wysnuć wniosku, że księgi rachunkowe były prowadzone nierzetelnie i tym samym nie sposób uznać, że listy księgowoń i konta analityczne nie odzwierciedlały rzeczywistego stanu rzeczy. Stan zobowiązań istniejących w toku postępowania upadłościowego został ponadto potwierdzony w spisie inwentarza wraz z oszacowaniem z 24 lipca 2013 r. i w zgłoszeniach wierzytelności. Należy dodać, że sprzeciw co do uznania wierzytelności (...) Sp. z o.o. został odrzucony, a zatem wierzytelność ta będzie podlegała zaspokojeniu w toku postępowania upadłościowego. Strona pozwana kwestionując dokumenty księgowe nie wykazała przeciwnych okoliczności, zwłaszcza że zeznania, zeznającej za stronę pozwaną prezes zarządu, B. K. Sąd Okręgowy uznał w tym zakresie za niewiarygodne. W szczególności niewiarygodne i niemające żadnego pokrycia w dokumentach były zeznania B. K., jakoby kwota 98.400 zł została w części przeznaczona na spłatę innych zobowiązań, niż zobowiązania względem jej męża, a w części wynoszącej około 50.000 zł przekazano syndykowi.

Nie było podstaw, zdaniem Sądu Okręgowego, do kwestionowania okoliczności wynikających z uzasadnień postanowień z 09 listopada 2012 r. i z 29 stycznia 2015 r., z których wynikało, że (...) Sp. z o.o. kwestionowała hipoteki obciążające dwie nieruchomości wchodzące w skład zorganizowanej części przedsiębiorstwa jeszcze przed zawarciem umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa na rzecz (...) Sp. z o.o. Ponadto kwestionowanie hipotek wynikało wprost z pisma (...) Sp. z o.o. z 26 października 2011 r. podpisanego przez prezesa zarządu B. K.. Wbrew zeznaniom B. K. pismo to dotyczyło m. in. dwóch wskazanych wyżej nieruchomości, czego jednoznacznym potwierdzeniem były numery ksiąg wieczystych wskazane w tym piśmie, tożsame z numerami ksiąg wieczystych dotyczących nieruchomości będących przedmiotem sprzedaży (nr (...) nr (...)). Twierdzenia B. K., jakoby nie mogła w tym czasie złożyć wniosku o „wykreślenie” hipotek, skoro hipoteki zostały ujawnione w księgach wieczystych dopiero w lutym 2012 r. również nie polegały na prawdzie, a to z następującej przyczyny. Hipoteki faktycznie zostały ujawnione w księgach wieczystych dopiero w dniu 22 lutego 2012 r., ale wniosek o ich wpisanie został pierwotnie złożony dużo wcześniej (wzmiankę w księgach wieczystych zamieszczono w dniu 19 lipca 2011 r.) pod sygn. DzKw (...)i na skutek cofnięcia go przez (...) Sp. z o.o. postępowanie zostało umorzone (okoliczność ta wynikała z uzasadnienia postanowienia z 09 listopada 2012 r. i częściowo z wydruków z działu IV ksiąg wieczystych). W wyniku tego wierzyciel złożył wniosek o wpisanie hipotek i w uwzględnieniu tego wniosku hipoteki zostały ujawnione w księgach wieczystych w dniu 22 lutego 2012 r., a następnie na skutek apelacji (...) Sp. z o.o. wpis hipotek został uchylony postanowieniem z 9 listopada 2012 r.

Strony wzajemnie kwestionowały przedłożone dokumenty dotyczące możliwości zaspokojenia, ściągальności wierzytelności przysługującej względem dłużnika Drukarnia (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej. Ustalenie tej

okoliczności w toku niniejszego postępowania jest niemożliwe w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Sąd Okręgowy dał w całości wiarę zeznaniom świadka B. P. oraz zeznającej za stronę powodową syndyka masy upadłości A. L.. Sąd dał wiarę zeznaniom za stronę pozwaną prezesa zarządu B. K. jedynie w zakresie, w jakim zeznała, że P. W. był pełnomocnikiem strony pozwanej (...) Sp. z o.o. i że m.in. w 2012 r. świadczył dla niej usługi prawnicze.

Sąd Okręgowy wskazał, że strona powodowa wywodziła powództwo o uznanie bezskuteczności umów sprzedaży z 27 kwietnia 2012 r. i z 17 lipca 2012 r. z art. 527 k.c. w zw. z art. 531 § 2 k.c. w zw. z art. 131 pun. Taką podstawę prawną wskazała w pozwie, a następnie jednoznacznie podtrzymała ją na rozprawie w dniu 4 listopada 2015 r. Ponadto, co istotne, przesłanki i okoliczności faktyczne mające uzasadnić żądanie pozwu opierały się na wskazanej wyżej podstawie prawnej. Powód nie przytaczał okoliczności faktycznych na uzasadnienie żądania uznania czynności za bezskuteczną na podstawie art. 127 lub 128 pun, ani nie wykazywał interesu prawnego żądaniu uznania czynności za bezskuteczną na tych podstawach prawnych. W konsekwencji przedmiotem rozpoznania i rozstrzygnięcia było żądanie uznania za bezskuteczne czynności w okolicznościach wynikających z art. 527 i n. k.c.

Odwołując się do treści art. 527 § 1 k.c., art. 531 § 2 k.c. oraz art. 131 pun Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo oparte na art. 527 i n. k.c. w zw. z art. 131 pun jest żądaniem odrębnym w stosunku do żądania uznania za bezskuteczne czynności na podstawie art. 127 i 128 pun.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego stanowiącego podstawę ustaleń faktycznych wynika, w ocenie Sądu Okręgowego, że zostały spełnione przesłanki z art. 527 k.c.

Po pierwsze, umowa sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa z 27 kwietnia 2012 r. została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli (tu: wierzycieli spółki (...) Sp. z o.o., albowiem w powództwie ze skargi paulińskiej, opartym na podstawie art. 527 i n. k.c. w zw. z art. 131 pun, syndyk masy upadłości działa niejako w imieniu wierzycieli upadłego). Na skutek sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. stała się niewypłacalna w wyższym stopniu (art. 527 § 2 k.c.), gdyż w ramach zorganizowanej części przedsiębiorstwa sprzedała nieruchomości i wierzytelności niewątpliwie za cenę zaniżoną i w konsekwencji nie otrzymała ekwiwalentnego wzajemnego świadczenia w postaci ceny. Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie sposób ustalić, jaka była realna, rynkowa wartość zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Niewątpliwie jednak cena wynikająca z umowy sprzedaży w wysokości 98.400 zł była zaniżona. O zaniżeniu ceny świadczą następujące okoliczności. Na wysokość umówionej ceny miało wpływ obciążenie dwóch z czterech nieruchomości hipotekami umownymi łącznymi do wysokości 9.100.000 zł oraz rzekoma nieściągalność wierzytelności. Podstawa wpisania hipotek na nieruchomościach ujawnionych w dacie sprzedaży była sporna, o czym wiedziała B. K. i ostatecznie postanowieniem z 9 listopada 2012 r. wpis hipotek został uchylony. Wierzytelności zabezpieczone hipotekami miały zabezpieczenie również na majątku innych osób, w szczególności na majątku dłużnika osobistego (...) Sp. z o.o. Majątek spółki (...) Sp. z o.o. obciążony na rzecz wierzyciela jest znaczny. Jest wysoce prawdopodobne, że wierzyciel Bank (...) zostanie zaspokojony w całości lub w znacznej części w toku postępowania upadłościowego spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej. W konsekwencji obciążenie dwóch (...) Sp. z o.o. hipotekami nie uzasadniało ustalenia ceny za zorganizowaną część przedsiębiorstwa, w tym za nieruchomości w wysokości znikomej w stosunku do ceny rynkowej. Należy przy tym zwrócić uwagę, że nieruchomości te to lokale mieszkalne położone w centrum K. (ul. (...)) o znacznej powierzchni, jak na standardy (...) rynku nieruchomości w budynkach niestanowiących domów jednorodzinnych (pow. 111,46 m² i 106,81 m²), których wartość rynkowa jest większa od ceny wskazanej w umowie (fakt powszechnie znany). Tak samo zaniżenie ceny sprzedaży z powodu rzekomo nieściągalnych wierzytelności na kwotę 5.349.164,89 zł było nieuzasadnione. Wprawdzie nie sposób rozstrzygnąć w toku niniejszego postępowania, czy wierzytelności zostaną ściągnięte. Niemniej jednak kategoryczne oświadczenie w umowie sprzedaży- mające wpływ na cenę sprzedaży- że dłużnik Drukarnia (...) S.A. jest niewypłacalny i że nie posiada majątku wystarczającego do zaspokojenia wierzyciela było przedwczesne, nieoparte żadnymi dowodami i w konsekwencji nie miało żadnego uzasadnienia, zwłaszcza że wierzytelność była zabezpieczona zastawami rejestrowymi. Fakt uprzedniego wpisania w rejestrze zastawów ustanowionych na rzecz innego wierzyciela nie mógł przesądzić o nieściągalności w chwili zawarcia umowy sprzedaży,

skoro (...) Sp. z o.o. z nieznanymi przyczynami zaniechała niezwłocznego ujawnienia w rejestrze zastawów ustanowionych na jej rzecz zastawów (wniosek został złożony po pięciu miesiącach od zawarcia umowy zastawu). Ponadto w żaden sposób niewyjaśniony przez stronę pozwaną fakt cofnięcia przez nią zgłoszenia wierzytelności w stosunku do Drukarni (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej nie uzasadniał przyjęcia, że w chwili zawarcia umowy sprzedaży wierzytelność była rzekomo nieściągalna. Strona pozwana cofając zgłoszenie wierzytelności sama pozbawiła się możliwości ustalenia, czy jej wierzytelność zostanie zaspokojona. Okoliczność ta w żaden sposób nie może skutkować stwierdzeniem, że w chwili zawarcia umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa wierzytelność była nieściągalna. Okoliczność ta mogła jedynie dowodzić tego, że na skutek późniejszego zaniechania strony pozwanej wierzytelność może nie zostać ściągnięta.

Dla rozstrzygnięcia sprawy nie jest konieczne wykazanie przez powoda, w jakiej wysokości dłużnik stał się bardziej niewypłacalny. Wystarczy wykazanie, że dłużnik stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, co zostało wykazane w toku postępowania.

Ponadto cena uzyskana ze sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa została przeznaczona w całości na zaspokojenie jednego wierzyciela K. K. - męża prezesa zarządu (...) Sp. z o.o. B. K., pomimo istnienia innych wierzycieli. Takie arbitralne zaspokojenie jednego wierzyciela w kontekście późniejszego ogłoszenia upadłości spółki i ustawowej kolejności zaspokajania wierzycieli w toku postępowania upadłościowego dowodziło, że doszło do pokrzywdzenia pozostałych wierzycieli. Pozostali wierzyciele spółki (...) Sp. z o.o. nie mieli możliwości uzyskania zaspokojenia z otrzymanej przez spółkę ceny.

Ponadto ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (w szczególności ze spisu inwentarza wraz z oszacowaniem z 24 lipca 2013 r. sporządzonego przez syndyka masy upadłości (...) Sp. z o.o.) wynika, że bez zorganizowanej części przedsiębiorstwa (w szczególności bez nieruchomości) wierzyciele spółki (...) Sp. z o.o. nie zostaną zaspokojeni w całości lub w części. Z porównania wartości majątku spółki (kwota 2.211.007,34 zł, z której znaczną część stanowią sporne wierzytelności) z wysokością zobowiązań zgłoszonych i zatwierdzonych przez sędziego komisarza (kwota 5.910.894,36 zł) jednoznacznie wynika, że na skutek zawarcia umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. stała się niewypłacalna co najmniej w wyższym stopniu, niż przed dokonaniem zaskarżonej umowy sprzedaży. Stan niewypłacalności nadal istnieje, skoro postępowanie upadłościowe toczy się, a wierzyciele nie zostali zaspokojeni.

W konsekwencji doszło do pokrzywdzenia wierzycieli poprzez sprzedanie zorganizowanej części przedsiębiorstwa po zaniżonej cenie i w wyniku przeznaczenia ceny wyłącznie na spłatę jednego wierzyciela (męża prezesa zarządu spółki (...) Sp. z o.o.), w wyniku czego (...) Sp. z o.o. stała się niewypłacalna co najmniej w wyższym stopniu, niż przed dokonaniem zaskarżonej umowy sprzedaży.

Po drugie, dłużnik (tu: (...) Sp. z o.o.) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Spółce (...) Sp. z o.o. reprezentowanej przez prezesa zarządu B. K. był znany stan zobowiązań spółki, wartość majątku i w konsekwencji były znane skutki zawarcia umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postaci niemożności zaspokojenia wierzycieli. Jednoznacznym potwierdzeniem działania ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli było arbitralne zaspokojenie z ceny uzyskanej ze sprzedaży wyłącznie roszczeń jej męża K. K. z pominięciem innych wierzycieli. Ponadto sekwencja działań prowadziła do wniosku, że ostatecznym celem działania zarządu spółki było przeniesienie wartościowych składników majątku spółki (w szczególności dwóch nieruchomości lokalowych) za pośrednictwem spółki (...) Sp. z o.o. na spółkę (...) Sp. z o.o., której współnikiem i prezesem zarządu była B. K.. Celem dokonanej czynności było zatem przeniesienie majątku spółki do podmiotu powiązanego osobowo i kapitałowo z (...) Sp. z o.o. B. K. reprezentująca spółkę (...) Sp. z o.o. miała świadomość pokrzywdzenia wierzycieli, skoro w dacie zawarcia umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa wiedziała, że wpis hipotek mający wpływ na cenę był sporny. Przed datą zawarcia umowy sprzedaży B. K. kwestionowała ważność oświadczeń o ustanowieniu hipotek i podjęła szereg czynności przed sądem wieczystoksięgowym, których celem było nieujawnienie hipotek w księgach wieczystych (cofnęła pierwotny wniosek o wpisanie hipotek; złożyła skargę na orzeczenie referendarza w przedmiocie wpisu hipotek, a następnie apelację). B. K. miała również świadomość, że oświadczenie zawarte w umowie

sprzedaży o rzekomej nieściągalności wierzytelności przysługujących względem Drukarni (...) S.A., mające wpływ na wysokość ceny, było sporne i przedwczesne. Twierdzenia B. K., że umowa sprzedaży została zawarta wyłącznie w celu niegenerowania dalszych kosztów związanych z posiadaniem nieruchomości były nieprzekonywujące i sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym.

Po trzecie, osoba trzecia (tu: (...) Sp. z o.o.) wiedziała o tym, że dłużnik (...) Sp. z o.o. działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego stanowiącego podstawę ustaleń faktycznych wynikało, że spółka (...) Sp. z o.o. miała świadomość zawarcia umowy sprzedaży w celu pokrzywdzenia wierzycieli. Spółka (...) Sp. z o.o. pełniła przy tym w rzeczywistości funkcję pośrednika, za pomocą którego zorganizowana część przedsiębiorstwa została przeniesiona ostatecznie do spółki (...) Sp. z o.o. powiązanej osobowo i kapitałowo ze spółką (...) Sp. z o.o. Świadczył o tym nie tylko fakt dokonania sprzedaży przez (...) Sp. z o.o. zorganizowanej części przedsiębiorstwa w niecałe trzy miesiące po jej nabyciu, ale również fakt zawarcia umowy spółki (...) Sp. z o.o. dopiero w dniu nabycia przez nią zorganizowanej części przedsiębiorstwa i następnie po upływie niecałego miesiąca od chwili sprzedaży na rzecz (...) Sp. z o.o. podjęto uchwałę o otwarciu postępowania likwidacyjnego spółki (...) Sp. z o.o.

O tym, że (...) Sp. z o.o. wiedziała, że (...) Sp. z o.o. działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli i знаła cel całego przedsięwzięcia świadczyły również powiązania osobowe. Jednym z dwóch wspólników (...) Sp. z o.o. był bowiem przez cały okres jej istnienia P. W., który był również pełnomocnikiem strony pozwanej (...) Sp. z o.o., w której prezesem i wspólnikiem była B. K. (prezes spółki (...) Sp. z o.o.).

Po czwarte, osoba trzecia (...) Sp. z o.o. otrzymała korzyść majątkową. Korzyść majątkowa, to nie korzyść w znaczeniu potocznym polegająca na nabyciu rzeczy po zaniżonej cenie. Korzyścią majątkową jest nabycie rzeczy, co skutkuje zmianą w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli w wyniku np. braku ekwiwalentności świadczeń lub arbitralnego zaspokajania wierzycieli. Oczywiście na skutek zawartej umowy sprzedaży doszło do pokrzywdzenia wierzycieli.

Strona pozwana twierdziła, że w dacie zawarcia umowy sprzedaży z 27 kwietnia 2012 r. spółka (...) Sp. z o.o. nie miała wymagalnych zobowiązań. Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie sposób było zweryfikować tych twierdzeń i złożonych w ślad za nimi zeznań B. K., tj. nie było możliwe stwierdzenie, czy istniejące wtedy zobowiązania nie były wymagalne.

Strona pozwana twierdziła również, że drobne zobowiązania wskazane w uzasadnieniu pozwu zostały spłacone i w konsekwencji nie zostały zgłoszone w toku postępowania upadłościowego.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy wskazał, że w dniu 27 kwietnia 2012 r. (...) Sp. z o.o. miała następujące zobowiązania:

- szereg drobnych zobowiązań prywatnoprawnych wobec dostawców na łączną kwotę 37.697,91 zł,
- publicznoprawne wobec Urzędu Miasta Z. na kwotę 1.249 zł,
- z tytułu udzielonych spółce pożyczek na łączną kwotę 7.694.133,70 zł.

Z kolei w toku postępowania upadłościowego spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej zostały zgłoszone i zatwierdzone przez sędziego komisarza wierzytelności na łączną kwotę 5.910.894,36 zł. W skład tych wierzytelności wchodziły m. in. wierzytelności istniejące w dniu 27 kwietnia 2012 r., tj. w dniu zawarcia umowy sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa, czyli:

- wierzytelność spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w wysokości 4.473.202,76 zł (wg listy wierzytelności),
- wierzytelność spółki (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w wysokości 355.582,73 zł (wg listy wierzytelności).

Z powyższego faktycznie wynikało, że na liście wierzytelności zgłoszonych w toku postępowania upadłościowego spółki (...) Sp. z o.o. nie ma wskazanych w uzasadnieniu pozwu:

- szeregu drobnych zobowiązań prywatnoprawnych wobec dostawców na łączną kwotę 37.697,91 zł,
- publicznoprawnych zobowiązań wobec Urzędu Miasta Z. na kwotę 1.249 zł.

Na liście wierzytelności zatwierdzonej przez sędziego komisarza były natomiast m. in. wierzytelności spółki (...) Sp. z o.o. i spółki (...) Sp. z o.o. na łączną kwotę wynoszącą około 5.000.000 zł. Wprawdzie w uzasadnieniu pozwu powód nie wskazał tych wierzytelności niemniej jednak istniały one w dacie dokonania zaskarżonej umowy sprzedaży z 27 kwietnia 2012 r., czego dowodem jest wydruk salda konta analitycznego- pożyczki otrzymane- za okres od 01 stycznia 2012 r. do 27 kwietnia 2012 r. W konsekwencji niewątpliwie w dacie dokonania zaskarżonej czynności istniały wierzytelności, które dotychczas nie zostały zaspokojone. Należy w tym miejscu dodać, że nabywca zorganizowanej części przedsiębiorstwa przystąpił wyłącznie w części do długu względem (...) Sp. z o.o. Ponadto nie sposób uznać na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, że doszło do przejęcia długu, tj. że (...) Sp. z o.o. została zwolniona z długu.

Ustosunkowując się do zarzutu rzekomej niewymagalności wierzytelności istniejących w dacie 27 kwietnia 2012 r. należy podnieść, że skarga pauliańska chroni wierzycieli bez względu na to, czy ich wierzytelności są wymagalne w chwili dokonania zaskarżonej czynności.

Niezależnie od powyższego należy podnieść, że po zawarciu zaskarżonej umowy sprzedaży powstały kolejne wierzytelności, co wynika z porównania wydruków sald za okres od 01 stycznia 2012 r. do 27 kwietnia 2012 r. z listami wierzytelności. Wierzytelności te podlegały również ochronie z art. 527 k.c., albowiem zostały spełnione przesłanki z art. 530 k.c. Dłużnik (...) Sp. z o.o.) działał bowiem w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli, a osoba trzecia (...) Sp. z o.o.) o zamiarze dłużnika wiedziała. Dowodem tego były wskazane już wyżej powiązania osobowe pomiędzy (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. oraz dalsze przeniesienie zorganizowanej części przedsiębiorstwa na (...) Sp. z o.o. wskazujące na to, że przez (...) Sp. z o.o. wyłącznie „przetransferowano” zorganizowaną część przedsiębiorstwa.

Zostały również spełnione przesłanki z art. 531 § 2 k.c. Osoba czwarta (...) Sp. z o.o.) wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną, a to z uwagi na powoływane już wyżej powiązania osobowe pomiędzy wszystkimi spółkami (w szczególności B. K. była prezesem zarządu zarówno w spółce (...) Sp. z o.o., jak i w spółce (...) Sp. z o.o.; była również (...) Sp. z o.o., a jej mąż był (...) Sp. z o.o.) i realizację celu polegającego na ostatecznym przeniesieniu mienia do spółki (...) Sp. z o.o. za pośrednictwem spółki (...) Sp. z o.o.

Zarzuty strony pozwanej, zgodnie z którymi uwzględnienie powództwa nie doprowadzi do zaspokojenia wierzycieli spółki (...) Sp. z o.o. z powodu obciążenia nieruchomości hipotekami umownymi do kwoty 9.100.000 zł, okazały się nieaktualne. Wpis hipotek został uchylony postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie Wydział II Cywilny Odwoławczy z 9 listopada 2012 r. Na podstawie tego postanowienia hipoteki zostały wykreślone z ksiąg wieczystych w dniu 22 stycznia 2015 r. Do tego wierzyciel hipoteczny zostanie najprawdopodobniej zaspokojony w całości lub w znacznej części w toku postępowania upadłościowego spółki (...) Sp. z o.o.

Z wydruków wyciągów działu IV kw nr (...) i nr (...) z dnia 15 grudnia 2015 r. wynikało, że po zawarciu zaskarżonych umów sprzedaży, a ściślej w dniu 11 marca 2015 r. zostały ujawnione kolejne hipoteki tym razem na rzecz (...) Sp. z o.o.- na podstawie aktu ustanowienia hipoteki z 7 lipca 2014 r. Bez względu na ocenę skuteczności tych wpisów należy podnieść, że ujawnienie tych hipotek nie miało wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, a co najwyżej może mieć wpływ na możliwość zaspokojenia pozostałych wierzycieli z nieruchomości obciążonych hipotekami.

Należy przy tym dodać, że wierzyciel (...) zgłosił dotychczas w toku postępowania upadłościowego wierzytelność wyłącznie na kwotę 52.762,41 zł, podczas gdy hipoteki są ustanowione na znacznie wyższe wierzytelności, niezgłoszone do masy upadłości.

Nie stanowiła przeszkody w uwzględnieniu powództwa okoliczność, że nabywca zorganizowanej części przedsiębiorstwa ponosi solidarną odpowiedzialność ze zbywcą (art. 55⁴k.c.). Możliwość ewentualnego dochodzenia roszczeń od nabywcy przedsiębiorstwa jest dodatkowym utrudnieniem egzekucji, co już samo w sobie może stanowić przesłankę pokrzywdzenia wierzycieli. Ponadto odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa dotyczy tylko długów istniejących w chwili nabycia, a nie długów przyszłych.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo uznając, że zostały spełnione przesłanki z art. 527 k.c., art. 530 k.c. w zw. z art. 531 § 2 k.c. w zw. z art. 131 pun.

Stosownie do art. 134 ust. 1 pun jeżeli czynność upadłego jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczną, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a gdy przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzu. Jest to przepis szczególny w stosunku do art. 532 k.c. Z art. 132 ust. 1 pun wynika zatem, że w razie uznania czynności upadłego (tu: (...) Sp. z o.o.) za bezskuteczną sprzedana zorganizowana część przedsiębiorstwa podlega przekazaniu do masy upadłości w celu zaspokojenia z niej wierzycieli upadłego. Z powyższego wynika, że w przeciwieństwie do powództw wytaczanych na podstawie art. 527 i n. k.c., w sprawach opartych na art. 527 k.c. w zw. z art. 131 pun. syndyk nie musi precyzować w żądaniu pozwu konkretnych wierzycieli (i ich wierzytelności), w stosunku do których czynność ma być bezskuteczna. Nie musi być wskazana w żądaniu pozwu, a w ślad za tym w sentencji wyroku, osoba konkretnego wierzyciela i wysokość wierzytelności, skoro przedmiot zaskarżonej czynności wraca do masy upadłości. Ponadto nie zawsze możliwe jest wskazanie wszystkich wierzycieli i ich wierzytelności, skoro pozew może być złożony przed zgłoszeniem i zatwierdzeniem listy wierzytelności. Niezależnie od tego niejednokrotnie z przyczyn praktycznych wskazanie w żądaniu pozwu i w sentencji wyroku uwzględniającego powództwo wszystkich wierzycieli stanowiłoby znaczne utrudnienie, skoro zwykle w razie ogłoszenia upadłości ilość wierzycieli jest znaczna. Potwierdzeniem powyższego poglądu jest wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 2012 r. (sygn. I CSK 73/12, publ. LEX nr 1254623).

W konsekwencji wystarczające było doprecyzowanie w sentencji wyroku uwzględniającego powództwo, że Sąd uznał za bezskuteczne umowy sprzedaży w celu zaspokojenia wierzycieli (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w toku postępowania upadłościowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy (...) w K. Wydział VIII Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych pod sygn. VIII GUp 17/13/S. Oczywistym przy tym było, że syndyk działa na rzecz masy upadłości, w celu zaspokojenia wierzytelności zgłoszonych w toku postępowania upadłościowego.

Uwzględniając powództwo ze skargi pauliańskiej skierowanej przeciwko osobie czwartej (tu: przeciwko (...) Sp. z o.o.) Sąd uznaje za bezskuteczną zarówno czynność dokonaną między dłużnikiem ((...) Sp. z o.o.) a osobą trzecią ((...) Sp. z o.o.) oraz czynność dokonaną między osobą trzecią ((...) Sp. z o.o.) a osobą czwartą ((...) Sp. z o.o.)- por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2012 r., sygn. II CSK 448/11 (publ. LEX nr 1215052).

O kosztach, stosownie do wyniku sprawy, Sąd Okręgowy orzekł w pkt. II wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W pkt. III wyroku na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Stosownie bowiem do art. 132 ust. 2 pun syndyk nie ponosi opłat sądowych w sprawie z powództwa o stwierdzenie bezskuteczności czynności prawnej w stosunku do masy upadłości.

Stosownie do art. 144 § 2 pun syndyk działa na rzecz upadłego. W konsekwencji część decyzyjna orzeczenia odnosiła się nie do syndyka będącego stroną postępowania w znaczeniu procesowym, ale do upadłego, będącego stroną postępowania w znaczeniu materialnym (por. wyrok S.N. z 07.10.2004 r., sygn. IV CK 86/04, publ. LEX nr 143176).

Apelację od tego wyroku wniosła strona pozwana, która zarzuciła:

1. naruszenie art. 207 § 6 k.p.c. i art. 321 § 1 k.p.c. oraz procesowych zasad: równości stron i kontrydiktoryjności poprzez przeprowadzenie dowodów z urzędu (opisanych w apelacji dokumentów), dokonanie „doprecyzowania żądania pozwu”, czynienie ustaleń faktycznych na podstawie dowodów zgłoszonych przez stronę powodową na późniejszym etapie postępowania bez stosownego uprawdopodobnienia braku możliwości ich powołania wcześniej;

2. naruszenie art. 233 k.p.c. i art. 316 k.p.c.;

3. naruszenie art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. przez ich błędną interpretację polegającą na przyjęciu, iż pozwaną obciążają negatywne konsekwencje niewykazania w toku postępowania stanu wymagalności wierzytelności (...) spółki z o.o. istniejących w dacie zawarcia umowy sprzedaży z 27 kwietnia 2012 r.; czy doszło do przejęcia długu tj. czy (...) spółka z o.o. została zwolniona z długu; stanu niewypłacalności dłużnika Drukarni (...) S.A. w konsekwencji możliwości ścigania wierzytelności w kwocie 5.349.164,89 zł; rzeczywistej wartości przedmiotowych nieruchomości;

4. stanowiący konsekwencje wskazanych uchybień błęd w istotnych okolicznościach faktycznych leżących u podstaw wydanego orzeczenia;

5. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie sporządzenia prawidłowego uzasadnienia;

6. naruszenie art. 527 k.c., art. 530 k.c. w zw. z art. 531 k.c. w zw. z art. 131 puin przez ich niezasadne zastosowanie polegające na uznaniu za bezskuteczne inkryminowanych czynności prawnych mimo braku podstaw prawnych i faktycznych do takiego postępowania.

Wskazując na powyższe zarzuty strona pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Apelująca strona wniosła także o zasądzenie na swoją rzecz od strony powodowej kosztów postępowania za obie instancje.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja strony pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. jest całkowicie nieuzasadniona.

Ponieważ w apelacji podniesiono szereg zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego w tym odnoszących się do poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych w pierwszej kolejności należy odnieść się do tych ostatnich gdyż tylko prawidłowo ustalony stan faktyczny daje możliwość odniesienia się do poprawności zastosowania prawa materialnego.

Tu stwierdzić należy, że ustalony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny Sąd Apelacyjny przyjął za własny gdyż wyprowadzony został z dowodów, których ocena odpowiada wskazaniom z art. 233 § 1 k.p.c.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego ocena wiarygodności i mocy dowodów jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (orz. Sądu Najwyższego z 16 lutego 1996 r., II CRN 173/95).

Przyjmuje się, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i ważąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20 marca 1980 r., II URN 175/79, OSNC 1980, nr 10, poz. 200; uzasadnienie wyroku SN z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655; uzasadnienie postanowienia SN z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1049/99, LEX nr 51627; uzasadnienie wyroku SN z dnia 16 maja 2000 r., IV CKN 1097/00, LEX nr 52624; uzasadnienie wyroku SN z dnia 29 września 2000 r., V CKN 94/00, LEX

nr 52589; uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 listopada 2000 r., IV CKN 1383/00, LEX nr 52544; wyrok SN z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 423/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 137; uzasadnienie wyroku SN z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 859/00, LEX nr 53923; uzasadnienie postanowienia SN z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1050/00, LEX nr 55499; uzasadnienie wyroku SN z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906; uzasadnienie wyroku SN z dnia 27 września 2002 r., IV CKN 1316/00, LEX nr 80273).

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Należy podkreślić, że jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to jego ocena nie narusza reguły swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 k.p.c., choćby na podstawie tego materiału dowodowego dawały się wysunąć wnioski odmienne. Tylko bowiem w przypadku, gdy brak jest logiki w powiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 27 września 2002 r., I CKN 817/2000, LEX nr 56906 oraz orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98; z 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000, nr 10, poz. 189 i z 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99, OSNAPiUS 2000, nr 19, poz.732).

Zacytowane tu poglądy judykatury mają w niniejszej sprawie szczególne znaczenie bowiem tylko skuteczne podniesienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. mogłoby podważyć rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego. W związku z tym stwierdzić należy, że w apelacji nie podniesiono zarzutów, które wykazywałyby, iż Sąd Okręgowy uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego.

Uzasadnienie zarzutu błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego nie zawiera żadnych skonkretyzowanych uchybień to jest wykazania przy ocenie jakiego konkretnego dowodu Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, bądź też nie uwzględnił dopuszczonego w sprawie dowodu. Całość uzasadnienia apelacji sprowadza się do polemiki z ustaleniami Sądu Okręgowego i przedstawienia stanowiska prezentowanego przez stronę pozwaną. Nie jest to jednak wystarczające dla skutecznego podniesienia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.. Wystarczy podać, że naruszenia art. 233 k.p.c., bez podania co do którego z paragrafów tego przepisu kieruje zarzut, strona pozwana upatruje w błędnej dowolnej, arbitralnej i sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego i pominięciu przy wydaniu orzeczenia części zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz okoliczności prawnych w sumie składających się na „stan istniejący w chwili zamknięcia rozprawy”. W uzasadnieniu apelacji ten zarzut jest oczywiście rozwinięty ale w sposób dalej ogólnikowy ze szczególnym uwzględnieniem sprawy hipoteki na rzecz Banku (...). Tu strona pozwana przedstawia chronologię zdarzeń ale wyłącznie dla poparcia własnej tezy dotyczącej braku pokrzywdzenia wierzycieli na skutek zawarcia umów sprzedaży objętych żądaniem pozwu. Nie wskazano natomiast, jak już wcześniej powiedziano, konkretnych uchybień Sądu Okręgowego. Strona pozwana zapomina przy tym, że (...) spółka z o.o. reprezentowana przez prezesa zarządu B. K. odwołała się od wpisu referendarza sądowego z dnia 22 lutego 2012 r., którym w dziale IV ksiąg wieczystych nr (...)/o oraz (...)ujawniono hipotekę umowną łączną w kwocie 9.100.000 zł na rzecz Banku (...), a więc przed zawarciem pierwszej z przedmiotowych umów. Sąd Rejonowy (...)w K. postanowieniem z dnia 16 sierpnia 2012 r., sygn. akt KR1P Dz.Kw (...)co prawda utrzymał ten wpis jednak Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny – Odwoławczy postanowieniem z dnia 9 listopada 2012 r., sygn. akt II Ca 2026/12 zmienił, na skutek apelacji uczestnika (...) spółki z o.o., to postanowienie przez uchylenie zaskarżonego wpisu i oddalenie wniosku. Oznacza to, że (...) spółki z o.o. w chwili zawarcia umowy z dnia 27 kwietnia 2012 r. kwestionowała wpis hipoteki zabezpieczającej wiarygodność Banku względem dłużnika osobistego spółki (...) spółki z o.o. z tytułu udzielonego kredytu. Dochodzi do tego fakt powiązań personalnych bowiem współnikiem (...) spółki z o.o. był K. K. mąż B. K. prezesa i współnika (...) spółki z o.o.

Na wszystkie te, prawidłowo ustalone okoliczności zwrócił uwagę Sąd Okręgowy w wyczerpującym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i do nich z pełną aprobatą odwołuje się Sąd Apelacyjny.

Konsekwencją braku naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest bezzasadność zarzutu dotyczącego błędu w istotnych okolicznościach faktycznych leżących u podstaw wydanego orzeczenia. Wbrew temu co zarzuca strona pozwana Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił zeznania prezesa zarządu strony pozwanej B. K. (poprzednio prezesa zarządu (...) spółki z o.o.) nie dając im w części wiary. Słusznie zeznania te nie mogą być wystarczającym dowodem na okoliczność przekazania części ceny kupna w wysokości około 50 000 zł syndykowi masy upadłości. Niewątpliwie środki te w wysokości 98 400 zł przekazane zostały na rachunek bankowy prezesa zarządu (...) spółki z o.o. B. K. i w dacie zawarcia umowy z dnia 27 kwietnia 2012 r. nie mogły być przekazane syndykowi bowiem upadłość (...) spółki z o.o. ogłoszona została w dniu 24 kwietnia 2013 r. a więc rok po zawarciu przedmiotowej umowy. Tłumaczenie w apelacji faktu otrzymania kwoty 98 400 zł na konto B. K. tym, że związane to było z faktem, iż prezes zarządu (...) spółki z o.o. B. B. okazywał w bankach oraz innych instytucjach rzekomą uchwałę o powołaniu go na prezesa zarządu (...) spółki z o.o. co mogło być uznane za prawdę i doprowadzić do zablokowania dostępu B. K. do konta bankowego prowadzonego dla (...) spółki z o.o. jest nieprzekonywujące. Do tego apelująca dodała, że B. B. miał interes aby zablokować działanie zarządu (...) spółki z o.o. gdyż reprezentowana przez niego spółka (...) spółka z o.o. była winna spółce (...) znaczne kwoty pieniędzy. Tłumaczenie to, w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie świadczy o przekazaniu części ceny sprzedaży syndykowi masy upadłości (...) spółki z o.o. i pokryciu innych wierzytelności poza wierzytelnością K. K. ale najwyżej może wskazywać na wyjątkowo „skomplikowany” charakter działalności wspólników (...) spółki z o.o. i powiązania osobowe oraz kapitałowe (w sensie co najmniej wierzytelności lub długów) z innymi podmiotami.

Dalsze błędy w ustaleniach faktycznych zarzucane w apelacji w zasadzie nie są ustaleniami ale wnioskami i oceną prawną poczynionych w sprawie ustaleń. Bo tak należy zakwalifikować ocenę, iż nastąpiła niewypłacalność w wyższym stopniu (...) spółki z o.o. na skutek dokonania czynności w postaci sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa, oraz że dłużnik (...) spółka z o.o.) działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli podobnie jak osoba trzecia tj. (...) spółka z o.o.

Wnioski w tym zakresie zostały wyprowadzone przez Sąd Okręgowy z prawidłowo poczynionych ustaleń faktycznych i trudno się z nimi niezgodzić. Czyni to strona pozwana poprzez polemikę ze stanowiskiem Sadu I instancji przyjętym przez Sąd Apelacyjny.

Jeśli zaś chodzi o pozostałe zarzucane błędy w ustaleniach faktycznych wskazać należy, że cena dwóch nieruchomości lokalowych w ścisłym centrum miasta ustalona w przedmiotowych umowach bez sięgania do wiedzy specjalnej dla każdej osoby mającej choćby minimalną orientację w rynku nieruchomości musi być uznana za rażąco zaniżoną. O tym, że dłużnik miał świadomość, iż podstawa wpisu hipoteki na nieruchomościach w chwili zawarcia umowy była wątpliwa była mowa wcześniej, a Sąd Okręgowy do tej kwestii odniósł się także w sposób wyczerpujący i przekonujący. Należy też podzielić ocenę Sądu Okręgowego co do rzekomej nieściągalności wierzytelności (...) spółki z o.o. względem Drukarni (...) S.A w sytuacji gdy zabezpieczona ona była zastawem.

W sprawie nie doszło też naruszenia art. 207 § 6 k.p.c. ani też art. 321 § 1 k.p.c.

Przewidziany w art. 207 § 6 k.p.c. rygor pominięcia twierdzeń jak i wniosku o przeprowadzenie dowodu zostaje wyłączony w sytuacji, gdy strona uprawdopodobni, że niezgłoszenie ich we właściwym czasie nastąpiło bez jej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznawaniu sprawy albo inne wyjątkowe okoliczności. Przytoczone przesłanki uwzględniają dynamikę procesu cywilnego ujawniającego w różnych fazach postępowania nowe zdarzenia, w wyniku których strona zgłasza dalsze twierdzenia i wnioski o przeprowadzenie określonych środków dowodowych. Przyjęta konstrukcja, będąca przejawem dyskrecjonalnej władzy sędziego, pozostawia w każdej z wymienionych sytuacji pewną dozę uznania decyzji sadu orzekającego. To właśnie przebieg postępowania związany był z tym, że strona powodowa zgłosiła wnioski dowodowe w toku procesu, a ze względu na ich charakter (głównie dokumenty) ich przeprowadzenie nie wiązało się ze zwłoką w rozpoznaniu sprawy. Dopuszczając te dowody Sąd Okręgowy skorzystał ze swego uprawnienia zwłaszcza, że art. 217 § 1 k.p.c. uprawnia stronę aż do zamknięcia rozprawy do przytaczania okoliczności faktycznych i dowodów na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej. Ponadto dowody, które Sąd uznał za spóźnione zostały oddalone jak choćby te zgłoszone w piśmie z dnia 16 grudnia 2015 r. (postanowienie o oddaleniu

wniosków k. 680). Do tego strona pozwana co do dopuszczenia tych dowodów nie zgłosiła zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c.

Nie było też uchybieniem ze strony Sadu Okręgowego dopuszczenie części dowodów z urzędu bowiem takie uprawnienie wynika z art. 232 k.p.c. Podkreślenia wymaga fakt, że były to dowody z dokumentów, a dopuszczając je Sąd Okręgowy w postanowieniach dowodowych wyraźnie zaznaczał jakie dowody dopuszcza z urzędu by było to jasne dla stron i nie stanowiło zaskoczenia, że do dokumentów tych odwołano się przy ustaleniach faktycznych. I tak na rozprawie w dniu 4 listopada 2015 r. dopuszczono z urzędu dowód z odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców (...) spółki z o.o. na okoliczność składu osobowego wspólników i zarodu spółki (k. 547), a na rozprawie w dniu dopuszczono między innymi dalsze dowody z urzędu to jest z informacji odpowiadającej aktualnemu odpisowi z KRS spółki (...) na okoliczność składu osobowego zarządu spółki i wspólników oraz z wyciągów z działów IV wydruków elektronicznych księgi wieczystej nr (...) na okoliczność obciążeń nieruchomości hipotekami (k. 680).

Po dopuszczeniu tych dowodów strona pozwana nie zgłosiła zastrzeżenia z art. 162 k.p.c.

Przepis art. 162 k.p.c. przewiduje prekluzję zarzutów dotyczących niektórych naruszeń prawa procesowego. Skutkiem ich niepodniesienia przez stronę, w sposób wskazany w przepisie, jest utrata możliwości powoływania się na nie w dalszym toku postępowania, a więc także w postępowaniu wywołanym wniesieniem apelacji oraz w postępowaniu ze skargi kasacyjnej, chyba że zachodzą przypadki, o których mowa w art. 162 zdanie drugie in fine k.p.c.

Należy podkreślić, że przepis art. 162 k.p.c. stanowi ważną normę procesową, pełniącą w praktyce dwojaką funkcję. Po pierwsze, mobilizuje strony do możliwie szybkiego zwracania sądowi uwagi na popełnione uchybienia procesowe, co w większym stopniu pozwala na ich usunięcie oraz przeprowadzenie postępowania w sposób prawidłowy. Po drugie, dyscyplinuje strony do niezwłocznego zgłaszania sądowi dostrzeżonych uchybień. Aby jednak przepis ten był skuteczny i prowadził do rzeczywistej realizacji założonych w nim celów, musi przewidywać rygor utraty możliwości powoływania się w dalszym toku postępowania na wskazane w nim zarzuty. W przeciwnym wypadku strony pozostawiałyby sobie możliwość ich podniesienia np. dopiero w apelacji, mogąc w sposób zamierzony (o ile pozostaje to w ich interesie) przedłużać tok postępowania sądowego. Analizowana norma prawna w znacznym stopniu ogranicza możliwość takiego postępowania. Przepis ten zapewnia stronie respektowanie jej praw procesowych, a jednocześnie zabezpiecza prawidłowy tok procesu. Leży to w interesie samej strony. Wprowadzony rygor prekluzji – powodujący utratę zarzutów – sprzyja pobudzaniu inicjatywy stron i zmierza do zwiększenia efektywności oraz przyspieszenia ostatecznego zakończenia sprawy. Ustawa wyklucza takie postępowanie strony, z którego wynika, że godzi się ona z decyzją sądu orzekającego i nie podejmuje czynności określonych w art. 162 k. p. c., a następnie wykazuje wadliwość tej decyzji. Dopuszczenie w poczet dowodów dokumentów powszechnie dostępnych nie jest naruszeniem art. 232 zd. 2 k.p.c. gdyż nie wiązało się to z poszukiwaniem dowodów, ani też z zachwianiem równowagi stron.

Aktualnie podnoszony zarzuta dotyczący decyzji Sądu Okręgowego co do dopuszczenia dowodów z urzędu należy ocenić pod kątem ich dopuszczalności w świetle art. 162 k.p.c. I tu niewątpliwie trafne będzie stwierdzenie, że zarzut ten jest spóźniony.

W sprawie nie doszło też do naruszenia art. 321 § 1 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem sądowi nie wolno zasądzać czegokolwiek na podstawie innego stanu faktycznego, niż ten, który jest podstawą powództwa, ale też chodzi o podstawę faktyczną a nie dokonaną kwalifikację prawną. W wyroku z dnia 23 lutego 1999 r. I CKN 252/98 (OSNC 1999, nr 9, poz. 152) oraz w wyroku z dnia 12 lutego 2002 r. I CKN 902/99 (Lex nr 43357) podniesiono, że powód ma jedynie obowiązek przytoczenia okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie, a konstrukcja prawna rozstrzygnięcia należy do sądu, który nie jest związany podstawą prawną powództwa i może badać jej prawidłowość. Jeszcze dobitniej jest ta myśl wyrażona w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 2006 r. IV CSK 269/06 (Lex nr 233045), według którego "jeżeli z powołanych w pozwie okoliczności faktycznych wynika, że roszczenie jest uzasadnione w całości bądź w części, to należy go w takim zakresie uwzględnić, chociażby powód nie wskazał podstawy prawnej albo przytoczona przez niego okazała się błędna". Podobne zdanie jest wyrażone w wyroku z dnia 27 marca 2008 r. II CSK 524/07 (Lex nr 465998) oraz w wyroku Sądu Najwyższego

z dnia 9 maja 2008 r. III CSK 17/08 (Lex nr 424385), w którym wszakże się stwierdza, że chociaż w razie wręcz niewłaściwego sformułowania żądania sąd może je odpowiednio zmodyfikować, ale tylko zgodnie z wolą powoda, a ponadto "związanie sądu granicami żądania obejmuje nie tylko związanie co do samej treści (wysokości) żądania zasadniczego, ale także co do uzasadniających je elementów motywacyjnych".

Strona powodowa od chwili wniesienia pozwu swe żądanie opierała na przepisach dotyczących skargi pauliańskiej jak również podała podstawę faktyczną odpowiadającą tej podstawie prawnej co umożliwiło stronie pozwanej podjęcie obrony w tym zakresie.

Sąd Okręgowy poprzez doprecyzowanie żądania pozwu w wyroku nie wyszedł zatem ponad żądanie bowiem mieści się ono w granicach podstawy faktycznej i prawnej wskazanej w pozwie przez stronę powodową.

Za chybiony uznać należy zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c.

Uzasadnienie wyroku, które wyjaśnia przyczyny, dla jakich orzeczenie zostało wydane, jest sporządzane już po wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie elementy. W konsekwencji zarzut naruszenia art. 382 § 2 k.p.c. może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia orzeczenia Sądu I instancji uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny tego wywodu, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNAPiUS 2003, nr 7, poz. 182; z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNAPiUS nr 15, poz. 352; z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, niepubl.; z dnia 16 października 2009 r., I UK 129/09, Lex 558286).

Z taką sytuacją nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie bowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie elementy wymagane przez art. 382 § 2 k.p.c. jasno też wyjaśnia podstawy faktyczne i prawne, które doprowadziły do rozstrzygnięcia.

W sprawie nie doszło też do naruszenia prawa materialnego w tym w zakresie zarzutów podniesionych w apelacji.

W związku z zarzutem naruszenia art. 527 k.c. wyjaśnić należy, że dla skuteczności skargi pauliańskiej nie jest konieczne, by w zamiarze dłużnika leżało pokrzywdzenie wierzycieli ani też by zamiar ten skierowany był przeciwko określonemu wierzycielowi. Wystarczy, że dłużnik ma świadomość pokrzywdzenia wierzycieli. Świadomość taka istnieje, gdy dłużnik wie, że na skutek czynności prawnej określone aktywa wyjdą z jego majątku i że z tego powodu wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem, a w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie (A. Ohanowicz (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 948; M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1259). Do przyjęcia, że dłużnik dokonywał czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, wystarczy, by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Nie jest przy tym konieczne, aby świadomość pokrzywdzenia dotyczyła konkretnego wierzyciela, w szczególności tego, który wystąpił ze skargą pauliańską. Wystarczy świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować pokrzywdzenie ogółu jego wierzycieli (L. Stecki (w:) J. Winiarz, Komentarz, t. I, 1989, s. 537; W. Popiołek (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, 2009, s. 214; por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2008 r., sygn. V CSK 381/07, LEX nr 627266).

Dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli ma rozeznanie co do tego, że w następstwie dokonanej przezeń czynności ucierpi materialny interes wierzyciela, zazwyczaj poprzez wyzbycie się w całości lub w części majątku nadającego się do egzekucji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2007 r., sygn. V CSK 77/07, LEX nr 611455).

Dla przyjęcia świadomości pokrzywdzenia nie musi przy tym występować pewność, że czynność prawna dokonana przez dłużnika spowoduje dla wierzycieli niemożność zaspokojenia, a wystarczające jest przewidywanie, że to może nastąpić i godzenie się na takie możliwe konsekwencje swojego działania.

Udowodnienie świadomości pokrzywdzenia napotyka trudności, gdyż jest ona pewną zaszczością psychologiczną. Jest to bowiem stan wewnętrzny danej osoby i możemy się o niej dowiedzieć w sposób bezpośredni, gdy dana osoba sama przekaze nam swoje wrażenie lub też pośrednio poprzez jej zachowanie. Brak metod pozwalających w sposób pewny ustalić stan świadomości danej osoby powoduje konieczność wnioskowania o niej na podstawie innych okoliczności, określonego zestawu faktów i dowodów, które w sposób pośredni, ale logiczny pozwalają ustalić, czy przesłanka ta została spełniona. Nie obojętne przy tym dla oceny w tym przedmiocie są zachowania dłużnika po dokonaniu czynności. Aby świadomość dłużnika mogła być uznana za udowodnioną, wierzyciel musi wykazać, że dłużnik wiedział o istnieniu wierzycieli i znał co najmniej w granicach ewentualności skutki dokonywanej przez siebie czynności.

W stanie faktycznym sprawy do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela, jako stanu jego świadomości, o którym można się było dowiedzieć w sposób pośredni, poprzez jego zachowanie, istotne znaczenie miał zatem zestaw faktów, które w logiczny sposób wskazywały na ewidentny zamiar pokrzywdzenia wierzycieli. W tym zakresie ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy są wyczerpujące i z pełną aprobatą Sąd Apelacyjny odwołuje się do nich, a z uwagi na ich obszerność i wszechstronność nie ma powodu by je powielać w tym miejscu.

Jedną z przesłanek skargi pauliańskiej jest pokrzywdzenie wierzycieli, a sposób rozumienia tej przesłanki określa art. 527 § 2 k.c. Zgodnie z jego treścią, czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Niewypłacalność jest przy tym obiektywnie istniejącym stanem majątku dłużnika, który może być wykazany wszelkimi środkami dowodowymi, niekoniecznie postanowieniem o umorzeniu egzekucji na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. Do tego zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, oraz, że wiążąca się z pokrzywdzeniem niewypłacalność dłużnika musi istnieć zarówno w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o zawartych w niej żądaniu uznania czynności prawnej za bezskuteczną (zob. wyroki sadu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00, nie publ.; z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01, nie publ.; z dnia 29 czerwca 2004 r., 367/03, nie publ.; z dnia 5 marca 2008 r., V CSK 471/07, nie publ.; z dnia 16 marca 2006 r., III CSK 8/06, OSNC z 2006 r., nr 12, poz. 207 oraz z dnia 5 lipca 2013 r., IV CSK 738/12, Lex nr 1396456).

Z przepisu art. 527 § 2 k.c. wynika też, że wierzyciel jest pokrzywdzony jeżeli w związku z dokonaniem czynności przez dłużnika stan jego majątku, z którego wierzyciel może się zaspokoić zmniejszył się w taki sposób, że uniemożliwia to w całości lub części pokrycie jego wierzytelności. Istnienie tego rodzaju związku pomiędzy dokonaniem czynności a stanem wypłacalności dłużnika jest więc niezbędną przesłanką uznania jej za bezskuteczną.

Reasumując – uwzględnienie powództwa opartego na art. 527 k.c. jest możliwe tylko w razie istnienia związku przyczynowego między zaskarżoną czynnością prawną dłużnika a jego niewypłacalnością.

Taki związek przyczynowy między umowami objętymi żądaniem pozwu a niewypłacalnością dłużnika to jest (...) spółki z o.o. w K. niewątpliwie istnieje i zostało to wykazane w toku postępowania. Stan ten istniał zarówno w chwili wniesienia pozwu jak i wyrokowania.

Wszystko to prowadzi do wniosku, że zostały spełnione przesłanki z art. 527 k.c.

Ponieważ w apelacji zarzucono też naruszenie art. 530 k.c., a Sąd Okręgowy przepis ten wskazał jako jedną z podstaw rozstrzygnięcia wypada wyjaśnić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego zaprezentowane zostały dwa stanowiska dotyczące wykładni zwrotu "dłużnik działa w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli".

W wyroku z dnia 28 marca 2003 r., IV CKN 1965/00, niepubl. Sąd Najwyższy wyróżnił cechy, które powinny charakteryzować działanie dłużnika: świadome dążenie do pokrzywdzenia, zamiar zmniejszenia majątku, działanie w celu uniemożliwienia lub przynajmniej ograniczenia możliwości zaspokojenia. Na ich zaistnienie nie wskazywało

rozporządzenie majątkiem, w sytuacji dodatniego wyniku działalności prowadzonej przez wspólników spółki cywilnej i braku podstaw do oceny, że w przyszłości realne jest powstanie zobowiązania.

Z kolei w wyroku z dnia 7 lutego 2008 r., V CSK 434/07, niepubl., Sąd Najwyższy opowiedział się za nie zawężającą wykładnią "zamiaru dłużnika pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli" i rozumieniem go, zarówno jako rozmyślnego dążenia do uwolnienia się od przyszłego obowiązku świadczenia, który w jego ocenie jest realny, ale także takiego, gdy w chwili dokonywania czynności dłużnik liczył się z tym, że w związku z jego działalnością może mieć wierzycieli i czynność jego może być połączona z ich krzywdą. Dotyczyło to takiej sytuacji, w której dłużnik, będąc w stanie zadłużenia w chwili dokonywania czynności, wiedział, że dojdzie także do powstania przyszłych zobowiązań.

Uregulowanie art. 530 k.c. jest potwierdzeniem szerokiej ochrony wierzyciela, która dotyczy zarówno zobowiązań istniejących w chwili dokonywania czynności rozporządzającej, jak również tych, które powstaną w przyszłości. Wprowadza jednak równowagę pomiędzy zabezpieczeniem interesów przyszłego wierzyciela i dłużnika przez ograniczenie swobody dysponowania majątkiem jedynie do rozmyślnego dążenia do uwolnienia się od spełnienia zobowiązania, którego powstanie w przyszłości jest realne.

Nie ma podstaw do przyjęcia, że zakresem ochrony przyszłego wierzyciela nie jest objęta taka sytuacja, w której dłużnik rozporządza jedynym istotnym składnikiem swojego majątku, posiadając zobowiązania związane z prowadzoną działalnością gospodarczą i wiedząc, że w dalszym ciągu będzie zaciągał zobowiązania względem tego wierzyciela, nie będąc w stanie ich spełnić, gdyby takie żądanie wierzyciel wysunął, bo wynik działalności nie zezwalał na takie założenie. Jego świadomością objęte było również i to, że nie jest to jedyny wierzyciel. Wiedział zatem, że będzie niewypłacalny, co było stanem stałym. (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2009 r., II CSK 592/08, Lex nr 494007)

Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie przychylił się do drugiego z powołanych poglądów, przyjmując, że działa w zamiarze pokrzywdzenia także ten, kto posiadając zobowiązania, wyzywa się jedynego składnika majątkowego wiedząc, że będzie zaciągał dalsze zobowiązania, których nie jest w stanie spełnić, z czym łączy się pokrzywdzenie wierzycieli, co było objęte jego świadomym działaniem.

Takie działanie można przypisać w oparciu o poczynione ustalenia i wcześniejsze rozważania związane ze świadomością istnienia i powstawania dalszych zobowiązań (...) spółki z o.o. w K. o czym świadczy wielkość zgłoszonych i zatwierdzonych przez sędziego komisarza wierzytelności na łączną kwotę 5 910 894,36 zł.

Mając powyższe na uwadze orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c., a o kosztach zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażona w art. 98 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 1800).

SSA Marek Boniecki SSA Anna Kowacz – Braun SSA Robert Jurga